

Genesis 3:1-7; Jakobus 1:12-18. Rotterdam, 23 april 2023

Zusters en broeders,

Hoe kunnen wij verder na Pasen? Hoe kunnen wij leven in de geest van Jezus wanneer we zo kort na het vieren van de opstanding, alweer worden overspoeld met berichten die het tegendeel beschrijven, in de krant, op sociale media, of in een gesprek in de winkel, een discussiestuk of een praatje langs de lijn. Er is genoeg dat ons afleidt van de Paasvreugde. De anderen, het andere, fake nieuws, het kan een reden zijn voor boosheid, aanzet tot verzet, roep om vergelding. Onderliggend ongenoegen, moeite met onterecht lijden, zorgen over de toekomst, over het klimaat, maken mensen vatbaar voor somberheid en doemdenken. Hoe richten wij onze aandacht dan op opstanding en een nieuw begin, op levende gerechtigheid, dat ons zelfs met de dood doet verzoenen? Hoe kunnen wij de boodschap van Jezus blijven horen door alle ruis heen? Jakobus geeft ons een heel praktisch antwoord: wanneer je je aandacht op God richt, geeft dat alleen al andere sfeer, dan krijgt de Geest grip op het spel. Is dat een te makkelijk antwoord? Jakobus' brief is geen diepzinnig verhaal, maar nuchtere ethiek en getuigt van een grote mensenkennis.

De kerk was overigens weinig geïmponeerd door de inhoud. Luther oordeelde fel, omdat volgens hem Christus niet gepredikt werd, maar de wet en de werken der wet. Pas later kwam er een herwaardering. Door Jakobus komen we in aanraking met een authentiek type christendom, geworteld in de traditie van Israël. 'Waarom roepen jullie "Heer, Heer" tegen mij, maar doen jullie niet wat ik zeg?' zei Jezus eens (Lucas 6:46). Dat is een woord naar het hart van Jakobus. Komend uit de Joodse traditie van praktisch geloven, toont hij ons een wijze van christelijk leven waarbinnen de ethiek een grote rol speelt. Het gaat Jakobus om een leven, gevoed door het geloof en als je gelooft, wat is dan het effect ervan in je leven?

Het uitgangspunt van Jakobus is: als je het moeilijk hebt, kom dan niet altijd met oorzaken van buiten aandraven, als een excuus; als je bezwijkt voor een verleiding, leg dat falen dan niet neer bij een ander en zeker niet bij God. Is dat te kort door de bocht? Natuurlijk zijn er wel wat vragen bij te stellen. Is iemand die te veel drinkt een zuiplap, of heeft hij een drankprobleem? Is een onhanteerbaar druk kind alleen maar vervelend, of heeft het ADHD? Achter een onbegrepen gedrag schuilt nogal eens een onbegrepen mens. Jakobus echter is

huiverig voor een snel gevonden alibi. De reden daarvoor is dat de mens zelf kan kiezen. Zelf kan bepalen waar hij of zij aandacht aan geeft en dat gaat groeien, en wat kwaad maakt en verstikt.

Het begon al met Adam en Eva! De slang brengt Eva in verwarring en dan gaat Eva met andere ogen kijken naar de verboden boom. God had die boom van de kennis van goed en kwaad verboden. Maar Eva ziet opeens dat de boom uiterst begeerlijk is omdat zij daarmee alle kennis, en dus ook macht heeft, die haar met God gelijk kan maken. Adam en Eva aten allebei van de vruchten van deze boom ... Toen merkten ze dat zij naakt waren: er was iets tussen hen in komen staan, iets dat scheiding maakte, iets dat ieder op zichzelf doet staan en de aandacht afleidt van elkaar.

De slang stelt Eva op de proef. In een tekening van Peter Vos is de slang God zelf die uit de huid van de slang kruipt. Jezus werd op dezelfde manier op de proef gesteld toen hij na zijn doop veertig dagen in de woestijn bleef. Daar is het de duivel die hem uitdaagt.

Jakobus, schrijft zijn hele brief over beproeving met de beproeving van Jezus op de achtergrond. 'Gelukkig de mens die in de beproeving staande blijft' zou zijn motto kunnen zijn. Daar gaat het om, het staande blijven, het vol weten te houden. De mens kent nu eenmaal een heleboel verschillende behoeftes en is vatbaar voor alles wat er aanlokkelijk uitziet. Dat is op zich geen toegeven aan de verleiding. Want als je geen behoefte hebt, als je geen honger zou hebben, dan zou je nooit op zoek gaan naar eten en verhongeren. Waar het in de bijbel steeds om gaat, is dat de mens gemaakt is om anderen nodig te hebben, en zelf mag zelf kiezen hoe. Alleen daar zit het addertje onder het gras, de sprekende slang, geef God niet de schuld wanneer het fout gaat, en je geconfronteerd wordt met de gevolgen van je keuze!

Wanneer wij in een situatie komen waarin er aan ons getrokken en geduwd wordt, wij tegen moeilijkheden of gevaar oplopen, kan de vraag op komen: 'Bestaat God wel?' Het is niet zo makkelijk om je staande te houden, bij ziekte, of eindeloze mislukking, of talloze ruzies, dan is de verleiding groot om de schuld bij iemand anders te leggen. Of is het op zulke momenten begrijpelijk dat je je afvraagt, bestaat God wel, waarom merk ik er zo weinig van? Laat God al die ellende toe in mijn leven? Misschien moet je deze vraag eerder opvatten als een noodkreet, dan een pasklaar antwoord verwachten. Het is namelijk een eeuwenoude vraag, als God bestaat, waarom laat Hij dan zoveel kwaad toe in de wereld, is dat om de mens op de proef te stellen?

Ook als je ziet en hoort wat er in de wereld gebeurt, komt deze vraag vaak genoeg bij je op. De oorlog in de Oekraïne, de strijd in Sudan, de aardbeving in Turkije en Syrië. Wie laat zoiets toe? Heeft het te maken met ons geschokte rechtvaardigheidsgevoel? Of zijn we zo ontzet bij het zien van zoveel ellende dat we het antwoord buiten onszelf en ons leven plaatsen? Wat is nu juist de boodschap van de Opstanding van Pasen? Juist daar, waar de mensen

elkaar kwaad doen, is God steeds aanwezig geweest. Juist daar, waar de ellende het grootst is, heeft Zijn boodschap over een wereld zonder ellende en kwaad steeds luid geklonken. God heeft de dood niet het laatste woord gegeven. Op de vraag waarom God Auschwitz niet heeft kunnen voorkomen, gaf een rabbijn eens de Duitse stelster van die vraag het antwoord dat God dat vast wel kon, maar de mens blijkbaar zeker niet! Dat is een begin van een mogelijk antwoord op deze lastige vraag.

Want als God de mens immers geschapen heeft naar Zijn beeld, dan is die mens ook met de vrije wil van God geschapen. Dat wil zeggen: de mens heeft de mogelijkheid in zich om steeds opnieuw vrij te kunnen kiezen tussen het goede en het kwade. De gelovige mens gaat ervan uit, dat God na de schepping een gebruiksaanwijzing meegaf om zich in de wereld staande te kunnen houden, de Tien Geboden als een leidraad om te kunnen kiezen tussen goed en kwaad. Daarnaast heeft Jezus ons voorgeleefd hoe het mogelijk is om werkelijk vrij te leven.

Volgens Jakobus moet een mens zich kritisch afvragen hoe hij, wanneer hij geconfronteerd wordt met beproevingen, zal spreken over God. De verleiding bestaat erin om je staande te houden ondanks het ongerijmde van het kwaad, ondanks de afwezigheid van God. Soms is het makkelijker om te komen met een ingenieuze rechtvaardiging van het kwaad; of een theorie dat het kwaad naar een groep mensen te herleiden is. Tegenwoordig worden we om de oren geslagen met complottheorieën, grote reptielen die de wereld beheersen en de Joden of Bill Gates en consorten. Mensen doen vaak zo verongelijkt. Het zelfbeklag is niet van de lucht. Niet iedereen is als Job. Daarom zegt Jakobus dat het geen kwaad kan eens kritisch bij jezelf te rade te gaan. Dat is misschien niet prettig, het lucht wel op. 'Ik was er zelf bij toen ik voor die jeugdbende koos', zei een jongere in een roep om eindelijk eens serieus genomen te worden. Een mens ontspoot als hij macht geeft aan wat buiten hem ligt. Het gevaarlijke moment is het begin van achterdocht, van verbittering, van verstoorde relaties, dan kan je nog kiezen en anders handelen.

Dit is een antwoord van een geheel andere orde, God bestaat ondanks de ellende die de mensheid elkaar aandoet want dat is onderdeel van de Gods schepping. Daarmee dragen wij een verantwoordelijkheid om onszelf en de ander, die wankelt, staande te houden. Ik geloof dat de werkelijkheid van het kwaad in de wereld, de werkelijkheid van het bestaan van God niet hoeft uit te sluiten. Hoe lastig het ook is om dit te accepteren. Met andere woorden: laat niemand, als er aan hem of haar getrokken of geduwd wordt, zeggen: er wordt door God aan mij getrokken of geduwd, want God trekt en duwt zelf niet aan iemand. Buiten kijf staat: God wil niet dat wij vallen, maar dat wij overeind blijven. Jakobus zegt nog meer. Hij leert ons om in wankelende situaties, waarin er aan onze zekerheden of aan ons geloof geduwd en getrokken wordt, Gods bestaan niet te direct in twijfel te trekken door Hem met het kwaad te verbinden.

Waarom God de mens de vrijheid heeft gegeven om tegen elkaar te strijden, omdat zij willen hebben wat de ander heeft, blijft voor ons geheim. Al willen we geloven dat Hij weet wat

goed voor ons is, ook als wij het alleen maar slecht vinden. Ik heb het antwoord ook niet. Soms zeg ik tegen mijn kinderen, het leven is niet leuk, en er zijn wel leuke momenten. Laten we erop vertrouwen dat ooit de wijsheid overwint en dat mensen steeds meer hun eigen verantwoordelijkheid leren nemen voor hun daden en zich staande weten te houden. Dan kunnen we het ook volhouden om in God te geloven. Want Hij is de moeite waard om in ons bestaan te houden.

Amen